

Er dit føl bange?

TEKST: MARIE ROHLEDER MHR@RIDEHESTEN.COM

Plastik fra en grøn wrapballe, der rusker i vinden, en skolebus, som suser forbi, råvildt på marken, eller en hund, der gør gennem naboens hæk. Mange ryttere kan nikke genkendende til, at deres hest vil reagere på et af eksemplerne. Selvom hesten bliver bange, behøver det ikke altid ende med, at hesten stikker af i galop, og at rytteren falder af.

– Nogle rideulykker sker pga. hændelige uheld som for eksempel, at hesten snubler og falder. Denne type uheld kan være svære at forudse. Men den del af ulykkerne, som skyldes, at hesten bliver bange, er rent faktisk noget, vi kan gøre noget ved, fortæller Janne Winther Christensen. Hun er forsker og lektor ved Institut for Husdyrvidenskab på Aarhus Universitet og har forsket i hestens adfærd gennem de sidste 20 år.

– Hvis vi tidligt i hestens liv kan udpege de heste, som er mest tilbøjelige til at udvise frygtreaktioner, vil vi kunne få dem i hænderne på hestekyndige mennesker, der kan give unghesten den rette træning fra starten af, hvor der tages hensyn til dens særligt frygtsomme temperament. Dermed er det muligt at undgå mange af de alvorlige rideulykker, siger Janne Winther Christensen. Hun er forskeren bag et studie fra 2020 fra Aarhus Universitet, som viser, at det er muligt at identificere de mest frygtsomme heste allerede som føl ved hjælp af en objektiv frygttest.

Unikt studie følger DV-hingste fra føl til voksen

Janne Winther Christensen gennemførte studiet over en treårig periode, hvor en gruppe på 25 dansk varmblodshingste blev fulgt fra føl til voksen hest. Målet var blandt andet at undersøge, om de adfærds- og fysiologiske frygtreaktioner, som føl udviser, i forbindelse med en frygttest i femmåneders alderen er at genfinde, når den samme test gentages, når hesten er tre år. Indtil fravæning blev føl og hopper holdt på store græsarealer og kun håndteret i forbindelse med træning til den første femmåneders test. Alle føl blev fravænnet sammen, i

Nyt studie fra Aarhus Universitet viser, at frygtsomme heste kan udpeges i en meget tidlig alder ved en objektiv frygttest. Det giver bedre mulighed for at sikre, at særligt følsomme heste kommer i hestekyndige hænder fra starten, forklarer lektor og forsker **Janne Winther Christensen**

en alder af syv til ni måneder, og holdt i grupper i store løsdriftssystemer med både hingste og hopper. Ved halvandenårs alderen blev hingstene flyttet til en anden stald og opstaldet i strøede bokse med fem hingste per boks.

Frygttest af føl

I undersøgelsen blev alle hingste præsenteret for frygttesten "Novel object test" (NOT1), når de var fem måneder, et år samt ved treårs alderen. Inden testen blev føllene trænet til at gå ind i en forsøgsarena og hen til deres mor, som var placeret i den anden ende. I NOT1-testen blev et hvidt plastikunderlag med farvede plastikbokse placeret midt i forsøgsarenaen. Testen gik ud på, at føllet skulle gå forbi testobjektet og hen til enten sin mor (ved femmåneders-testen) eller til et fodertrug (ved treårs-testen). Der blev også lavet to andre frygttests med

Foto: Ridehesten.com/Malene Rejzner-Vestergaard

Foto: Janne Winther Christensen

Her gennemgår hestene som 3-års "Novel object test" (NOT1), som har plastik og farvede kasser, og NOT2-testen, som har en grøn plastkurv med bolden.

BLIV KLOGERE

Hvorfor sker rideulykker, og kan vi gøre noget for at undgå, at vi kommer til skade, når vi er sammen med vores hest? Det sætter Ridehesten fokus på i vores undersøgende projekt.

Læs hele temaet her:

Link til undersøgelsens fulde videnskabelige artikel:

nye objekter. De tests blev udført, da hestene var et år og tre år gamle. Også her skulle hestene passere testobjekterne for at komme hen til et fodertrug. Alle tests blev optaget på video, og hestene fik en gjord på, som registrerede hjertefrekvens. Herunder blev der også noteret følgende observationer:

- Latenstid (tid fra indtræden i testarenaen til føllet/hesten når frem til moderen/fodertrug)
- Vagtsomhed (anspændt positur med rejst hoved/nakke og fokus på objektet)
- Undersøgende adfærd
- Snusen til testobjektet
- Berøring af testobjektet

I undersøgelsen blev der testet for sammenhængen imellem de forskellige typer adfærd og hjertefrekvens samt sammenhæng i testresultaterne imellem de forskellige alderstrin.

Undersøgelsen viser

Studiet viste, at det er muligt at teste en hests frygtsomhed allerede som føl. Observationerne omkring føllets undersøgende adfærd og årvågenhed overfor de nye objekter i testen gav de bedste forudsigelser omkring, hvordan føllet ville reagere på frygttestene, når det blev ældre. Ved femmåneders-testen brugte den gruppe føl, som udviste en særlig undersøgende adfærd, længere tid på at gå hen til deres mor, fordi de både snuste og rørte ved testobjekterne. I modsætning til de mere nervøse føl, som kom hurtigere hen til deres mor, viste mere årvågenhed med rejst hoved, anspændt kropssprog og havde en højere hjertefrekvens. I de efterfølgende tests, hvor føllene var 1 år og 3 år gamle, ville den gruppe føl, som var særligt undersøgende i deres adfærd, stadig gerne snuse og røre ved objekterne. I modsætning til de nervøse føl, som havde øget hjertefrekvens, årvågenhed, og de tog længere tid om at komme hen til foderspanden.

– Undersøgelsen viste, at føls adfærdsreaktioner overfor nye objekter var den bedste metode til at forudsige deres frygtadfærd senere i livet. Frygtsomhed hos heste har

Føllets reaktion overfor nye objekter er den bedste metode til at forudsige, hvor frygtsomt føllet bliver som voksent

JANNE WINTHERR CHRISTENSEN

således vist sig at være en ret stabil "egenskab", der kan testes fra en meget ung alder, og som vedbliver at være kendetegnende for hestens temperament også i voksenalderen, siger Janne Winther Christensen.

Et redskab til både avlere og dyrlæger

– Undersøgelsen viser, at det er muligt at identificere de mest frygtsomme heste allerede som føl ved hjælp af en objektiv frygttest. Dette er vigtig viden i forhold til hestens fremtidige brug, så man kan sørge for, at de føl, som er mest frygtsomme, kommer i hestekyndige hænder i de-

Foto: Janne Winther Christensen

Sådan ser testen ud, når hestene er 1 år.

res videre uddannelse, siger Janne Winther Christensen. Hun betegner resultaterne som et vigtigt redskab i arbejdet med at øge sikkerheden i forbindelse med ridning og håndtering af heste. Da frygtsomhed er arveligt, vil en standardiseret frygttest med fordel kunne bruges af avlerne til at undgå at avle på de mest frygtsomme heste, forklarer hun.

– En objektiv frygttest vil også kunne udvikles og tilpasses til brug af dyrlæger i forbindelse med handelsundersøgelser. Så vil hesteejere kunne danne sig et mere retvisende billede af, hvilket temperament ens kommende hest har, siger Janne Winther Christensen.